

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کارگاه رسیدگی به پرونده های کمیسیون های مالیاتی

ویژه قضات، وکلای دادگستری

نمونه پرونده ها

نمونه لوایح

نمونه آرا

مجید عطایی جنتی

(رئیس شعبه دادگاه عمومی حقوقی)

دکتر دلیر ناصرآبادی

(دادیار انتظامی مالیاتی)

نشر حقوق پویا

فهرست مطالب

پیشگفتار ۷

فصل اول: کلیات ۸

بخش اول: تعاریف ۹

بخش دوم: انواع مالیات ۹

گفتار اول: پایه‌های مالیاتی ۹

گفتار دوم: روش‌های وصول مالیات ۹

بخش سوم: مشوق‌های مالیاتی ۱۰

گفتار اول: معافیت مالیاتی ۱۰

گفتار دوم: غیرمشمول ۱۰

گفتار سوم: نرخ صفر مالیاتی ۱۱

گفتار چهارم: بخشودگی مالیاتی ۱۱

گفتار پنجم: تخفیف مالیاتی ۱۲

بخش چهارم: مودیان مالیاتی ۱۲

گفتار اول: اشخاص مشمول مالیات ۱۲

گفتار دوم: اشخاص غیرمشمول مالیات ۱۳

بخش پنجم: مالیات بر ارزش افزوده ۱۴

گفتار اول: تعریف مالیات بر ارزش افزوده ۱۴

گفتار دوم: نرخ مالیات بر ارزش افزوده ۱۴

گفتار سوم: معافیت‌های مالیات بر ارزش افزوده ۱۴

گفتار چهارم: اعتبار مالیاتی ۱۶

بخش ششم: مجازات‌های مالیاتی ۱۷

گفتار اول: جرایم مالیاتی ۱۷

گفتار دوم: جرم‌های مالیاتی ۱۸

بخش هفتم: مالیات بر حق الوکاله ۱۹

- گفتار اول: نحوه محاسبه حق الوکاله مالیاتی ۱۹
- گفتار دوم: اشخاص مجاز به حضور در هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی ۲۰
- بخش هشتم: نرخ مالیات ۲۱
- گفتار اول: نرخ مالیات اشخاص حقیقی ۲۱
- گفتار دوم: نرخ مالیات اشخاص حقوقی ۲۱

فصل دوم: آشنایی با نحوه تشخیص انواع مالیات ۲۳

- بخش اول: فرآیند انجام حسابرسی مالیاتی ۲۴
- بخش دوم: نحوه تشخیص مالیات مستغلات (اجاره املاک) ۲۵
- بخش سوم: نحوه تشخیص مالیات نقل و انتقال و حق واگذاری محل ۲۶
- بخش چهارم: نحوه تشخیص مالیات مشاغل ۲۷
- گفتار اول: درآمد مشمول مالیات ۲۷
- گفتار دوم: انواع مشاغل ۲۷
- گفتار سوم: تکالیف مالیاتی صاحبان مشاغل ۲۸
- گفتار چهارم: بخشودگی مالیاتی مشاغل ۲۸
- بخش پنجم: نحوه تشخیص مالیات اشخاص حقوقی ۳۰
- بخش ششم: نحوه تعیین مالیات بر ارزش افزوده ۳۱

فصل سوم: آشنایی با نحوه اعتراض مودیان مالیاتی ۳۳

- بخش اول: حقوق مودی مالیاتی ۳۴
- بخش دوم: فرم اعتراض به مالیات و نکات تنظیم آن ۳۵
- گفتار اول: آشنایی با برگ اعتراض ۳۵
- گفتار دوم: شرایط و نحوه اعتراض به برگ تشخیص ۳۶
- بخش دوم: نحوه تسلیم اعتراض مودیان مالیاتی ۳۷
- بخش سوم: رایج‌ترین اعتراض‌های مودیان مالیاتی ۳۷

فصل چهارم: دادرسی مالیاتی و آشنایی با ساختار هیات‌های حل اختلاف مالیاتی ۳۸

- بخش اول: دادرسی مالیاتی ۳۹
- گفتار اول: فرآیند اعتراض ۳۹
- بخش دوم: انواع هیات‌های حل اختلاف مالیاتی ۴۱
- گفتار اول: هیات موضوع ماده ۸ آیین نامه اجرایی ماده ۲۶ ق.م.م. ۴۱
- گفتار دوم: هیات موضوع ماده ۱۳ آیین نامه اجرایی ماده ۳۴ ق.م.م. ۴۲
- گفتار سوم: هیات موضوع تبصره ماده ۱۵۷ ق.م.م. ۴۲

- گفتار چهارم: هیات موضوع تبصره ماده ۱۶۱ ق.م.م. ۴۲
- گفتار پنجم: هیات موضوع بند ۵ ضوابط اجرایی اصلاحی ماده ۱۷۲ ق.م.م. ۴۳
- گفتار ششم: هیات موضوع ماده ۲۱۶ ق.م.م. ۴۳
- گفتار هفتم: هیات موضوع تبصره ماده ۲۱۶ ق.م.م. ۴۴
- گفتار هشتم: هیات موضوع ماده ۲۴۳ ق.م.م. ۴۴
- گفتار نهم: هیات موضوع ماده ۲۴۴ ق.م.م. ۴۴
- گفتار دهم: هیات موضوع ماده ۲۴۷ ق.م.م. ۴۵
- گفتار یازدهم: هیات ماده ۲۵۱ ق.م.م. ۴۶
- گفتار دوازدهم: هیات ماده ۲۵۱ مکرر ق.م.م. ۴۷
- گفتار سیزدهم: هیات موضوع ماده ۲۵۷ ق.م.م. ۴۷
- بخش سوم: ترکیب اعضای هیات‌های حل اختلاف مالیاتی ۴۷
- بخش چهارم: سایر مراجع دادرسی مالیاتی ۴۸
- گفتار اول: شورای عالی مالیاتی ۴۸
- گفتار دوم: دیوان عدالت اداری ۴۹
- بخش پنجم: مشخصات آراء صادره از هیات‌های حل اختلاف مالیاتی ۵۰
- بخش ششم: انواع آرای صادره از هیات‌های حل اختلاف مالیاتی ۵۰
- بخش هفتم: نحوه اقدام هیات‌های حل اختلاف مالیاتی در موارد اصدار رأی اشتباه ۵۵
- بخش هشتم: نحوه پرداخت دستمزد اعضای هیات‌های حل اختلاف مالیاتی ۵۵
- پیوست: دستور العمل دادرسی مالیاتی ۵۷

فصل پنجم: وظایف قضات دادگستری در هیات‌های حل اختلاف مالیاتی. ۷۱

- بخش اول: نحوه انتخاب و انتصاب اعضای هیات‌های حل اختلاف مالیاتی ۷۲
- بخش دوم: وظایف اعضای هیات‌های حل اختلاف مالیاتی ۷۳
- بخش سوم: تخلف قضات دادگستری در هیات‌های حل اختلاف مالیاتی ۷۴
- گفتار اول: موارد منع رسیدگی قضات دادگستری در هیات‌های حل اختلاف مالیاتی ۷۴
- گفتار دوم: رسیدگی به تخلفات قضات دادگستری ۷۵

فصل ششم: وظایف وکلای مالیاتی در هیات‌های حل اختلاف مالیاتی ۷۶

- بخش اول: وکلای مالیاتی و اشخاص مجاز به حضور در ادارات و هیات‌های حل اختلاف مالیاتی ۷۷
- گفتار اول: اشخاص مجاز به حضور در هیأت ۷۷
- بخش دوم: حق تمبر حق الوکاله ۷۸
- بخش سوم: فرم اعتراض به مالیات و نکات تنظیم آن ۸۰

بخش چهارم: شرایط و نحوه اعتراض به برگ تشخیص.....	۸۱
بخش پنجم: انواع اعتراض به پرونده‌های مالیاتی.....	۸۵
بخش ششم: شیوه دفاع از پرونده‌های مالیاتی.....	۸۵
گفتار اول: دفاع از پرونده.....	۸۵
گفتار دوم: لایحه دفاعی و نکات آن.....	۸۷
بخش هفتم: نمونه‌هایی از لوایح دفاعی مالیاتی.....	۸۷
نمونه ۱.....	۸۷
نمونه ۲.....	۸۹
نمونه ۳.....	۹۰
نمونه ۴.....	۹۱
نمونه ۵.....	۹۲
نمونه ۶.....	۹۳
نمونه ۷.....	۹۴
نمونه ۸.....	۹۴

فصل هفتم: نمونه پرونده‌های مطروحه در هیات‌های حل اختلاف مالیاتی.... ۹۸

بخش اول: پرونده اشخاص حقوقی.....	۹۹
پرونده اول.....	۹۹
پرونده دوم.....	۱۰۵
پرونده سوم.....	۱۰۷
بخش دوم: پرونده اشخاص حقیقی.....	۱۱۰
پرونده اول.....	۱۱۰
پرونده دوم.....	۱۱۲
پرونده سوم.....	۱۱۴
بخش سوم: پرونده مالیات بر ارزش افزوده.....	۱۱۶
پرونده اول.....	۱۱۶
پرونده دوم.....	۱۲۰
پرونده سوم.....	۱۲۵
منابع.....	۱۲۸

اهمیت دانش حقوقی در تامین نیازهای اطلاعاتی و ارائه خدمات حرفه ای به افراد جامعه و علی الخصوص در فعالیتهای تجاری و سایر علوم بر کسی پوشیده نیست؛ لازمه ارائه بهتر اینگونه خدمات توسط حقوق دانان، آگاهی و آشنایی با برخی از قوانین و مقررات مرتبط است؛ یکی از قوانین بسیار با اهمیت در این فرآیند آگاهی از قوانین و مقررات مالیاتی است. از آنجا که قوانین و مقررات مالیاتی بدلیل چالش ها و پیچیدگی فعالیتهای اقتصادی، مستلزم تغییر و اصلاح بوده و از طرف دیگر به منظور ایجاد رویه واحد و تشریح ابهامات قانونی، الزاماً صدور بخشنامه ها، دستورالعمل ها و آئین نامه ها اجتناب ناپذیر است، لذا نگارندگان درصدد نگارش مجموعه حاضر به جهت پاسخگویی مربوط با آشنایی با تکالیف و وظایف قضات دادگستری و نحوه اقدامات آنان در هیات های حل اختلاف مالیاتی برآمدند.

کتاب حاضر در بر گیرنده مطالعات مرتبط با مقررات مالیاتی بر اساس قانون مالیات های مستقیم و قانون مالیات بر ارزش افزوده در قالب راهنمای کاربردی برای قضات دادگستری عضو هیات های حل اختلاف مالیاتی تدوین گردیده است که اعتقاد بر این است بعنوان منبعی جامع و کاربردی می تواند مورد استفاده قرار گرفته و نیازهای لازم در این زمینه را برآورده سازد. در تدوین مجموعه حاضر سعی گردیده که از آخرین مقررات و بخشنامه های مالیاتی بهره گرفته و نهایت سلاست و سادگی رعایت گردد؛ در پایان اذعان بر این است که کتاب حاضر همانند هر کار انجام شده ای دارای ضعف می باشد چرا که کسی که کاری نمی کند اشتباهی ندارد؛ با این حال نقد علمی را انتظار کشیده و توقع داشته ایرادات احتمالی به ناشر منعکس و تا در چاپ های بعدی برطرف و بهبود کیفیت را به بار آورد.

دکتر دلیر ناصرآبادی

دادیار انتظامی مالیاتی

مجید عطایی جنتی

رئیس دادگاه عمومی حقوقی

فصل اول: کلیات

بخش اول: تعاریف

مالیات مبالغی است که افراد و موسسات برای تامین بخشی از هزینه‌ها و تحقق برخی از اهداف دولت متناسب با میزان درآمد، مصرف و یا ثروت آنها می‌پردازند. شخص پرداخت کننده مالیات (اعم از حقیقی یا حقوقی)، مؤدی مالیاتی نامیده می‌شود که با پرداخت مالیات دین خود را به جامعه ادا می‌کند. وظیفه جمع آوری و وصول درآمدهای مالیاتی و اجرای قانون مالیاتها بر عهده سازمان امور مالیاتی کشور است؛ که بر اساس قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی - اجتماعی در سال ۱۳۸۰ بوجود آمد.

بخش دوم: انواع مالیات

گفتار اول: پایه‌های مالیاتی

تقسیم بندی مالیات ها معمولاً از نظر پایه‌های مالیاتی و روشهای وصول مالیات انجام می‌شود؛ از نظر پایه‌های مالیاتی (مأخذ)، مالیاتها به سه نوع دارایی (ثروت)، درآمد و مصرف تقسیم بندی می‌گردد. مالیات بر ثروت نظیر مالیات بر ارث، مالیات بر درآمد نظیر مالیات بر درآمد مشاغل و مالیات بر مصرف نظیر مالیات بر ارزش افزوده می‌باشد.

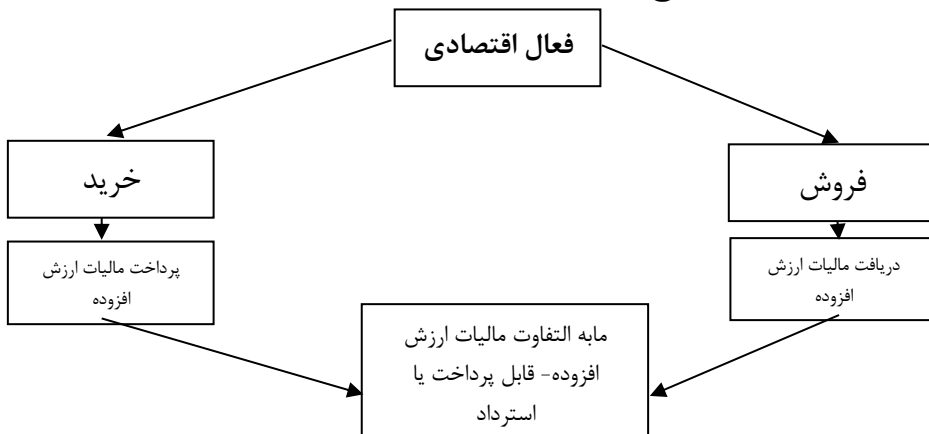
گفتار دوم: روش‌های وصول مالیات

مالیات ها در یک تقسیم بندی دیگر از نظر روش وصول به دو دسته مستقیم و غیرمستقیم طبقه بندی می‌شود.

بخش ششم: نحوه تعیین مالیات بر ارزش افزوده

به منظور تعیین و مطالبه مالیات و عوارض ارزش افزوده، بر اساس اطلاعات استخراجی از اظهارنامه، سامانه‌های مالیاتی، گزارش عملکرد سالانه و ...، بدواً فروش یا درآمد ناخالص مودی بعنوان ماخذ شمول مالیات و عوارض تعیین و از طرف دیگر خرید مودی با استناد به اسناد و مدارک از جمله صورتحسابهای خرید، مستندات پرداخت، بارنامه حمل، نحوه فروش و مصرف و ... تعیین و در نهایتاً مابه التفاوت مالیات و عوارض فروش با خرید بعنوان بدهی یا اضافه پرداختی مودی در هر دوره (فصل) تعیین خواهد شد. بطور کلی ساز و کار اجرای مالیات بر ارزش افزوده توسط مودیان بشرح ذیل است:

مثال ۱: آقای محمدی در سه ماهه دوم ۱۴۰۳ مبلغ ۵۰۰ میلیون ریال کالای مشمول خریداری نموده که در همان دوره بمبلغ ۶۰۰ میلیون ریال کالا نقداً فروخته است. محاسبه مالیات متعلقه بشرح ذیل است: (ارقام به میلیون ریال)

$$۱۰\% = ۱۰ \times \{ ۵۰۰ \text{ (خرید)} - ۶۰۰ \text{ (فروش)} \} = \text{مالیات و عوارض قابل پرداخت.}$$

مثال ۲: آقای احمدی در سه ماهه دوم سال ۱۴۰۳ مبلغ ۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال کالا با پرداخت مالیات بر ارزش افزوده برای مصارف شخصی خریداری نموده است؛ با توجه به اینکه نامبرده مصرف کننده بوده و فعال اقتصادی نمی باشد و کالای خریداری شده به کس دیگری نمی فروشد بنابراین بار نهایی پرداخت مالیات بر

ارزش افزوده بر عهده ایشان بوده و به قیمت تمام شده کالای خریداری شده ایشان اضافه می‌شود.

مثال ۳: شرکت تهران در سه ماهه دوم ۱۴۰۳ مبلغ ۴۰۰ میلیون ریال کالای مشمول خریداری نموده است در صورتیکه فروش مطابق هر یک مفروضات زیر باشد، محاسبه مالیات متعلقه بشرح ذیل است: (ارقام به میلیون ریال)

الف- تمامی کالاهای خریداری شده بمبلغ ۵۰۰ میلیون ریال فروخته شده باشد:

$$۱۰ = ۱۰\% \text{ (نرخ مالیات ارزش افزوده)} \times \{ ۴۰۰ \text{ (خرید)} - ۵۰۰ \text{ (فروش)} \} = \text{مالیات و عوارض قابل پرداخت}$$

ب- تمامی کالاهای خریداری شده بمبلغ ۳۰۰ میلیون ریال فروخته شده باشد:

$$-۱۰ = ۱۰\% \text{ (نرخ مالیات ارزش افزوده)} \times \{ ۴۰۰ \text{ (خرید)} - ۳۰۰ \text{ (فروش)} \} = \text{مالیات و عوارض قابل استرداد}$$

ج- تمامی کالاهای خریداری شده بمبلغ ۴۰۰ میلیون ریال فروخته شده باشد:

$$۰ = ۱۰\% \text{ (نرخ مالیات ارزش افزوده)} \times \{ ۴۰۰ \text{ (خرید)} - ۴۰۰ \text{ (فروش)} \} = \text{مالیات و عوارض قابل پرداخت / استرداد}$$

د- نصفی از کالاهای خریداری شده بمبلغ ۳۰۰ میلیون ریال فروخته شده باشد:

$$-۱۰ = ۱۰\% \text{ (نرخ مالیات ارزش افزوده)} \times \{ ۴۰۰ \text{ (خرید)} - ۳۰۰ \text{ (فروش)} \} = \text{مالیات و عوارض قابل استرداد}$$

بخش اول: نحوه انتخاب و انتصاب اعضای هیات‌های حل اختلاف مالیاتی

بر اساس دستورالعمل جامع امور نمایندگان قوه قضاییه و نظارت بر مراجع شبه قضایی شماره ۹۰۰۰/۱۴۶۲/۱۰۰ مورخه ۱۳۹۹/۰۱/۰۹، نماینده بر اساس شایستگی‌های مورد نیاز، از قبیل تخصص، درجه علمی، تجربه متناسب با موضوع نمایندگی، گذراندن دوره‌های آموزشی مرتبط، شرایط سنی، جسمی و روحی مناسب، توسط مقام ذیصلاح انتخاب می‌شود.

انتخاب نماینده برای یک حوزه قضایی از بین قضات و کارمندان سایر حوزه‌های قضایی همان استان در صورت اقتضای ضرورت و عدم منع قانونی بلامانع است. نمایندگان در جلسات حضور کارآمد، اثربخش، منظم، فعال و شایسته دستگاه قضایی خواهند داشت و از امضاء صورتجلسه‌ها و احکام، بدون حضور در جلسه و استماع اظهارات سایر اعضا و عندالاقضاء اشخاص ذی‌نفع خودداری می‌نمایند و چنانچه نظر مخالف با سایر اعضا دارند، نظر خود را به طور مستدل در صورتجلسه درج می‌نمایند. در صورت اثبات تخلف از این امر، نسبت به لغو ابلاغ نماینده اقدام و چنانچه رفتار ارتكابی تخلف یا جرم باشد، حسب مورد به مراجع انتظامی یا قضایی اعلام می‌شود.

نکته: بر اساس بخشنامه شماره ۵۵/۹۳/۲۰۰ مورخ ۱۳۹۳/۰۵/۱۳ و در راستای حصول اطمینان از حسن جریان امور هیات‌های حل اختلاف مالیاتی و رسمیت جلسات و عدم تضییع حقوق مودیان محترم مالیاتی و تکریم ارباب رجوع، پیرو تفویض اختیار انتصاب اعضا موضوع بندهای ۲ و ۳ ماده ۲۴۴ قانون مذکور که قبلاً انجام پذیرفته است، به منظور نظامند نمودن انتصابات موصوف و ایجاد امکان برنامه ریزی و نظارت بیشتر بر نظم و انضباط و عملکرد نمایندگان موردنظر، مقرر می‌دارد:

۱. احکام مربوط، با اعتبار یکسال صادر شود. بدیهی است در صورت صلاحدید، استفاده مجدد از خدمات اعضاء قبلی، با صدور حکم جدید، امکان پذیر خواهد بود.
۲. تعداد احکام صادره، حداقل دو برابر تعداد نماینده مورد نیاز برای هر صنف باشد تا در صورت عدم حضور هریک از نمایندگان موصوف، جایگزینی نماینده دیگر، امکان پذیر شود.
۳. احکام انتصاب نمایندگان موصوف که سه جلسه متوالی یا پنج جلسه متناوب، علی رغم دعوت به هیات حل اختلاف مالیاتی، به هر دلیلی، غیبت نمایند، لغو شود.

بخش دوم: وظایف اعضای هیات‌های حل اختلاف مالیاتی

- ۱- نباید قبلاً نسبت به موضوع مطروحه اظهار نظر داشته یا رأی داده باشند.
- ۲- بررسی تسلیم یا عدم تسلیم اظهارنامه مالیاتی؛ در صورت تسلیم، ملاحظه محتوی آن و بررسی درآمد، سود و مالیات ابرازی مودی،
- ۳- ملاحظه وضعیت ابلاغ ارائه دفاتر و مدارک و عکس العمل مودی در قبال ارائه دفاتر و مدارک،
- ۴- ملاحظه گزارش رسیدگی مالیاتی،
- ۵- بررسی روش تشخیص مالیات (رسیدگی به دفاتر و مدارک مودی یا برآورد ارزش منصفانه فروش)،
- ۶- بررسی چگونگی تعیین درآمد یا فروش (مستند یا برآوردی)،
- ۷- بررسی صحیح بودن ضریب سود مالیاتی متناسب با فعالیت مودی،
- ۸- بررسی هزینه‌های برگشتی توسط واحد مالیاتی و علت آن و دفاعیه مودی،
- ۹- تطبیق مندرجات برگ تشخیص مالیات با گزارش رسیدگی،
- ۱۰- بررسی اعتراض و مدارک پشتوانه دفاعیه مودی،
- ۱۱- استماع اظهارات مودی و نماینده اداره مالیاتی در جلسه هیات حل اختلاف،
- ۱۲- در صورت نیاز به بررسی مجدد اسناد و مدارک، انجام استعلام یا اصدار قرار کارشناسی،
- ۱۳- اصدار رأی مطابق با واقعیت امر؛ امضای پیش نویس و رأی اصلی.

نکته: در بخشنامه شماره ۶۰۷۸۶ مورخ ۱۴۰۱/۰۹/۲۲ اشاره گردیده که مطابق قسمت اخیر ماده (۹۷) قانون مالیات‌های مستقیم اصلاحیه مصوب ۱۳۹۴/۰۴/۳۱ مقرر نموده است: «در صورتی که مودی از ارائه اظهارنامه مالیاتی در مهلت قانونی و مطابق با مقررات خودداری کند، سازمان امور مالیاتی کشور نسبت به تهیه اظهارنامه مالیاتی برآوردی بر اساس فعالیت و اطلاعات اقتصادی کسب شده مودیان از طرح جامع مالیاتی و مطالبه مالیات متعلق به موجب برگ تشخیص مالیات اقدام می‌کند. در صورت اعتراض مودی چنانچه ظرف مدت سی روز از تاریخ ابلاغ برگ تشخیص مالیات، نسبت به ارائه اظهارنامه مطابق مقررات مربوط اقدام کند، اعتراض مودی طبق مقررات این قانون مورد بررسی قرار می‌گیرد.»

بنابراین ضروریست نمایندگان محترم هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی در زمان تشکیل جلسه رسیدگی به اعتراض مودیان مزبور بدواً از تسلیم اظهارنامه مالیات بر درآمد در موعد مقرر و مطابق مقررات مربوط توسط مودی اطمینان حاصل نموده و سپس اقدام به رسیدگی به اعتراض به عمل آمده و صدور رأی در چارچوب مقررات نمایند.

بخش سوم: تخلف قضات دادگستری در هیات‌های حل اختلاف مالیاتی

گفتار اول: موارد منع رسیدگی قضات دادگستری در هیات‌های حل اختلاف مالیاتی

قضات دادگستری و اعضاء هیأت حل اختلاف مالیاتی، در موارد زیر باید از رسیدگی خودداری نمایند همچنین مودی یا نماینده اداره امور مالیاتی نیز، می‌تواند رد عضو یا اعضای هیأت حل اختلاف مالیاتی را درخواست نماید:

الف- قرابت نسبی یا سببی تا درجه سوم از هر طبقه بین اعضای هیأت حل اختلاف مالیاتی با مودی.

ب- عضو یا اعضای هیأت حل اختلاف مالیاتی، قیم یا مخدوم مودی باشند و یا مودی مباشر یا متکفل امور عضو هیأت یا همسر او باشد.

ج- عضو هیأت یا همسر یا فرزند او، وارث مودی باشد.

د- عضو هیأت -پیش‌تر- در موضوع اعتراض مودی به عنوان عضو یا کارشناس یا گواه یا مأمور مالیاتی اظهار نظر کرده باشد.

ه- بین عضو هیأت حل اختلاف مالیاتی و مودی و یا همسر یا فرزند آن‌ها دعوی حقوقی یا کیفری مطرح باشد و یا پیش‌تر مطرح بوده و از تاریخ صدور حکم دو سال نگذشته باشد.

و- وجود رابطه شراکت بین عضو هیأت حل اختلاف مالیاتی با مودی و چنانچه، مودی شخص حقوقی باشد؛ سهامدار، نماینده، یا عضو هیأت مدیره یا مدیر عامل یا بازرس قانونی بودن اعضای هیأت حل اختلاف مالیاتی مانع از رسیدگی آنها خواهد بود.

ز- عضو هیأت یا همسر یا فرزند او دارای نفع شخصی در موضوع مطروحه یا مورد رسیدگی باشند.

در موارد یاد شده، عضو هیأت با صدور قرار خودداری از رسیدگی، با ذکر جهت قانونی آن، از امور هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی ذیربط درخواست می‌نماید تا عضو دیگری را که از موارد خودداری رسیدگی به دور باشد برای رسیدگی معرفی نماید. چنانچه، به هر دلیل قانونی امکان تعیین اعضای هیأت حل اختلاف مالیاتی میسر نباشد، پرونده برای رسیدگی به نزدیک‌ترین هیأت حل اختلاف مالیاتی شهر یا محلی که با محل مزبور در محدوده یک استان باشد ارجاع می‌شود.

گفتار دوم: رسیدگی به تخلفات قضات دادگستری

بر اساس ماده ۲۶۹ ق.م.م. تخلف قضات اعضای هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی در انجام تکالیفی که به موجب قوانین و مقررات مالیاتی به عهده هیأت‌های حل اختلاف گذارده شده است با اعلام دادستانی انتظامی مالیاتی در دادسرای انتظامی قضات مورد رسیدگی قرار خواهد گرفت. در مورد قضات بازنشسته و نیز نمایندگان موضوع بند (۳) ماده (۲۴۴) این قانون به تخلف آنان با اعلام دادستانی انتظامی در محاکم دادگستری رسیدگی و به مجازات متناسب محکوم خواهند شد.